

Özel Yetenekli Öğrencilerin Yaratıcı Kişilik Özelliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*

Examination of Creative Personality Traits of Gifted Students According to Some Variables

Muazes Erbay, Osman Aktan

Yazar Bilgileri

Muazes Erbay 
Öğretmen, MEB,
muazeserbay@gmail.com

Osman Aktan 
Dr. Öğr. Üyesi, Düzce
Üniversitesi, Özel Eğitim,
karakteregitimi@gmail.com

ÖZ

Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerinin bazı değişkenlere göre incelendiği bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören özel yetenekli öğrenciler, araştırmanın örneklemini ise 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bursa ilindeki Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden özel yetenekli (genel yetenek, müzik ve resim alanından) öğrenciler arasından kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre seçilen yüz elli lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, kişisel bilgiler formu ve Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle veri analizlerde parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U ve Kruskal Wallis istatistik test teknikleri kullanılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı kişilik özellikleri puanları arasında cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi ve Bilim ve Sanat Merkezi öğrenim gördükleri yetenek alanına göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerini destekleyecek eğitim içerik ve öğretim ortamı düzenlemelerine ilişkin öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Öğrencilerin ev ortamında desteklenmesi amacıyla, ailelere yönelik bilgilendirme faaliyetleri düzenlenebilir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Özel Yetenek
Yaratıcılık
Yaratıcı Kişilik Özellikleri
Yaratıcı Düşünme

Keywords
Special Talent
Creativity
Creative Personality Traits
Creative Thinking

Makale Geçmişi
Geliş: 24.07.2022
Düzeltilme: 22.10.2022
Kabul: 09.11.2022

ABSTRACT

The survey model was used in this study, in which the creative personality traits of gifted students attending the Science and Art Center were examined according to some variables. The population of the research is the gifted students studying at the Science and Art Center, and the sample of the research consists of one hundred and fifty high school students selected according to the convenience sampling method among the gifted students (in the fields of general talent, music, and painting) who attend the Science and Art Centers in Bursa in the 2021-2022 academic year. The data of the study were collected using the personal information form and the Creative Personality Traits Scale. Non-parametric tests, Mann Whitney U, and Kruskal Wallis statistical test techniques were used in data analysis since Creative Personality Traits Scale scores did not show normal distribution. When the research findings were examined, it was determined that there was no significant difference between the creative personality traits scores of the gifted students according to gender, school type, grade level, and the skill area they studied at the Science and Art Center. Based on the results of the research, in-service trainings can be organized for teachers on educational content and teaching environment arrangements that will support the creative personality traits of gifted students. In order to support students in their home environment, information activities can be organized for families.

* Bu araştırma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı tezsiz yüksek lisans proje çalışmasından üretilmiş olup araştırmanın özeti 14-15 Ekim 2022 tarihlerinde FSM Üniversitesi'nde düzenlenmiş olan 3. Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf Erbay, M. & Aktan, O. (2022). Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *TEBD*, 20(3), 1151-1168. <https://doi.org/10.37217/tebd.1147945>

Giriş

Yaratıcı kişi, genel anlamda sorunlara özgün çözüm yolları bulan, yeni bir buluş yapabilen kişidir. Yaratıcı kişiler meraklı, bağımsız düşünen, hızlı kavrayan, problem çözen kişiler olarak tanımlanabilirler. Birçok farklı yaratıcılık tanımı ve buna bağlı olarak yaratıcı kişilik özellikleri ortaya konmaktadır. Yaratıcılık, yıllar boyunca ilgi çeken, insanları diğer canlılardan ayıran özel bir durum ve gizemli bir konu olmuştur (Clark, 2015).

Yaratıcılık kavramının araştırılmaya başlanmasıyla yaratıcı kişilerin özellikleri de merak konusu olmuş, yaratıcı kişileri ayırt edebilmek için yürütülen araştırmalarda benzer yaratıcı kişilik özelliklerine ulaşılmıştır. Torrance, yaratıcılığı geliştiren kişilik özelliklerinin meraklı olma, risk alabilme, araştırmaktan zevk alma, bağımsız düşünme ve değerlendirme, ısrarcılık, cesaretli olma, yenilikçi olma, mizah anlayışı, yılmamak olduğunu belirtmiştir (Yeşilyurt, 2020). Yaratıcı kişilik özellikleri olarak akranlarından belirgin olarak farklılık gösteren öğrenci gruplarından biri de özel yetenekli öğrencilerdir (Davis ve Rimm, 2004).

Yaratıcı bireyler, yeni ve özgün fikirler bulma, aktif ve çoklu çözümler geliştirme, fikirler arasında özgün ilişkilendirmeler yapma gibi bireysel ve özgün özel yetenekleri ile öne çıkmaktadırlar (Angela ve Caterina, 2022; Şahin, 2022). Özel yetenekli öğrenciler de yaratıcılık yetenekleri gelişmiş, akranlarından daha akıcı ve esnek düşünebilmekte, en ufak detayları dikkate almakta ve aynı konuyla ilgili farklı görüşler sunabilen, ilgi alanları geniş olan, gözlem yapabilme ve eleştirel düşünebilme becerisine sahip öğrencilerdir (Akarsu, 2001). Bir başka tanımda ise, özel yetenekli bireyler, akranlarına kıyasla özel akademik alanlar, zekâ, liderlik, motivasyon ve yaratıcılık alanlarında daha yüksek potansiyele sahip bireyler olarak ifade edilmektedir (Bilgiç vd., 2021). Renzulli (1978) ise özel yetenekli öğrencileri, yetenek alanları, motivasyon ve yaratıcılık becerileri belirgin olarak yüksek öğrenciler olarak tanımlamıştır. Özel yetenekli öğrenciler akranlarından ayrılan bilişsel ve sosyal özellikleri nedeniyle ilgi ve yetenek alanlarına göre farklılaştırılmış eğitim model ve uygulamalarına ihtiyaç duymaktadırlar (Basister ve Kawai, 2018). Özel yetenekli öğrencilerin öğrenme ve potansiyellerinin belirlenmesi, özel yeteneğe sahip olduğu yetenek alanı ile becerilerinin uygun eğitim ortamlarında desteklenebilmesi için özel yetenekli öğrencilerin tanınması gerekir.

Yaratıcılık, genel olarak özgün, yüksek nitelikli ve amaca uygun ürün üretme yeteneği olarak ifade edilebilir (Sternberg, Kaufman ve Pretz, 2002). Yaratıcılık, özel yetenekli öğrencilerin ayırt edici özelliklerinden biridir (Callahan, 2017). Yaratıcılık becerisi, bir sorun ya da farklı durum ve koşullarda alışılmış çözümlerin dışında esnek ve özgün çözümler üretilmesini sağlar (Kim, 2008). Yaratıcı kişilik özellikleri ise meraklı olma, orijinal olma, risk alma, hızlı kavrama ve fikir üretme, araştırmaktan zevk alma, probleme duyarlılık, erken karar almaktan kaçınma, problemin çözümü için zaman harcama, bağımsız düşünme, rahat bir hayat görüşü, hemen beğenmeme, gözlem ve değerlendirme yeteneği,

ısrarcılık, cesaretli olma, yenilikçi olma, mizah anlayışı, yılmamak olarak sayılabilir (Şahin, 2016; Yeşilyurt, 2020). Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) yürütülen farklı programlar ile özel yetenekli öğrencilerin akranlarından farklılık gösteren merak, hızlı ve kapsamlı öğrenme, liderlik, yaratıcılık becerileri ile yaratıcı kişilik özelliklerinin en üst düzeyde geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilere yaratıcılık becerilerini geliştirmeye yönelik fırsatlar ile zenginleştirilmiş eğitim ortamları sunmak, yaratıcı düşünmeye yönelik öğrenci merkezli etkinlikler tasarlamak, öğretmenlerin yaratıcı düşünme süreçlerini bilip uygulaması, öğrencilerin merak duygusunu beslemek ve onları farklı düşünmeye özendirme, yaratıcı kişilik özelliklerinin gelişmesini sağlamaktadır (Davis, 2009; Dikici, 2013; Preckel, Holling ve Wiese, 2006).

Yapılan araştırmalarda cinsiyet, kardeş sayısı, zekâ, sosyal çevre, kalıtım, doğum sırası, ailenin sosyal ve ekonomik düzeyi, duyuşsal ve sosyokültürel faktörler, okul öncesi eğitime katılma ve öğretmen tutumları gibi faktörlerin yaratıcılığın gelişimini etkilediği belirlenmiştir (Akdeniz ve Alpan, 2022; Bıçakçı ve Baloğlu, 2018; Hennessey ve Amabile, 2010; Mertol ve Çetin, 2017; Pagani, Rubenson ve Runco, 2003; Puryear, Kettler ve Rinn, 2017). Bununla birlikte yaratıcılığı ve yaratıcı kişiliği geliştirmek için öğretmen, öğrenci ve program niteliğinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Renzulli, 1992). BİLSEM’lerde çeşitli programlar ve eğitsel faaliyetler aracılığıyla özel yetenekli öğrencilerin iletişim, iş birliği, problem çözme, bilimsel araştırma, girişimcilik, etkili karar verme, teknoloji okuryazarlığı, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi yaratıcı kişilik özelliklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Araştırmanın Önemi

İlgili alanyazın incelendiğinde farklı eğitim kademelerinde öğrenim gören özel yetenekli öğrenciler ile özel yetenekli olmayan normal gelişim gösteren öğrencilerin, yaratıcılık, yaratıcı düşünme düzeylerine yönelik araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, okul öncesi öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi (Çeliköz, 2017; Kayılı, Kuşçu ve Özdemir, 2011; Kiper, 2016), ilkokulda öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi (Midilli, 2019; Sıdar, 2011), normal gelişim gösteren ilkokul öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi (Bogoyavlenskaya, 2013; Kontaş, 2015; Kuçlu, 2018), ortaokulda öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi (Tekin ve Taşğın, 2009), özel yetenekli öğrenciler ile özel yetenekli olmayan normal gelişim gösteren öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin karşılaştırılması (Bapoğlu, 2010; Doğramacıoğlu, 2016) ile ilgili farklı araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Araştırmalarda özel yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin yaratıcılığı inceleyen araştırmaların fazla olduğu, araştırmaların temel eğitimde (okul öncesi, ilkokul ve ortaokul) yoğunlaştığı görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerde yaratıcılığa yönelik özellikle lise kademesine yönelik çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Yaratıcı kişiler meraklı, özgür, yeniliklere açık, hayal gücü yüksek, sezgisel, gözlem gücü yüksek, risk alabilen ve bağımsızdırlar (Yeşilyurt, 2020). Yaratıcı kişilik özellikleri, bireylerin yaşam tercihleri ile potansiyellerini gerçekleştirmelerinde etkili olan kişilik özellikleridir. Bireyin içinde bulunduğu sosyal çevre ile kurduğu etkileşim, öğrenme fırsatları ile uygun eğitim ortamları, yaratıcı kişilik özelliklerinin gelişmesine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda BİLSEM’lerde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin farklı değişkenler doğrultusunda belirlenmesi, onların yaratıcılık potansiyellerinin gelişimine katkı sağlayabilir. Bununla birlikte araştırmanın yapıldığı lise kademesine yönelik elde edilecek bulguların alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırmanın, BİLSEM’e devam eden özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerini farklı değişkenler bağlamında incelemeye ve öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalara ışık tutması bakımından da önemli bir çalışma olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, çalışmada elde edilecek bulguların BİLSEM’lerde özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi işlevini yansıtması bakımından da önemli bir araştırma olduğu olması öngörülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, BİLSEM’den yararlanan özel yetenekli lise öğrencilerinin yaratıcı kişilik özelliklerinin farklı değişkenler bağlamında incelenmesidir. Araştırmanın amacına yönelik bazı alt problemler cevaplanmaya çalışılmıştır;

1. Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık düzeyi nedir?
2. Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
4. Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları sınıf seviyelerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
5. Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları yetenek alanlarına göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

BİLSEM’e devam eden özel yetenekli lise öğrencilerinin yaratıcı kişilik özelliklerinin farklı değişkenler bağlamında incelendiği araştırma betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli, geçmiş ya da mevcut olan bir olay ya da olguyu var olduğu şekilde betimleme ve açıklamayı hedefleyen bir yöntemdir. (Karasar, 2016). Betimsel tarama yöntemi, bir olaya veya olguya ilişkin bir grubun görüş, tutum ve özelliklerinin betimlendiği araştırmalardır (Cohen, Manion ve Morrison,

2007). Bu araştırmada da, özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı kişilik özellikleri çeşitli değişkenler bağlamında incelendiğinden betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Bursa ilinde bulunan BİLSEM'ler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme oluşturulurken kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi esas alınmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi araştırmacının hedef evrenden örneklemini oluşturacak öğelere kolaylıkla erişebilmesi yöntemidir. Bu şekilde daha az emek ve maliyet harcanarak veriye ulaşılır ve araştırma da hız kazanır (Gürbüz ve Şahin, 2014). Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bursa ilindeki BİLSEM'e devam eden özel yetenekli (genel yetenek, müzik ve resim alanından) toplam 150 lise öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, kişisel bilgiler formu ve Qian, Plucker ve Shen (2010) tarafından geliştirilen, Şahin ve Danışman (2017) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılan, Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği (YKÖÖ) kullanılarak yüzyüze görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri Mart-Nisan 2022 ayları arasında toplanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurul Başkanlığından etik kurul onayı (Tarih: 24.02.2022, Karar no: 2022/66), etik kurul onayından sonra ise araştırma uygulama izni (Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü Tarih/Sayı: 09.03.2022/E-86896125-605.01-45311629) alınmıştır. Ayrıca lise öğrencileri 18 yaş altında oldukları için velilerinden izin alınması amacıyla veli onam formu hazırlanmıştır.

Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği (YKÖÖ)

Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği (YKÖÖ), öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 5'li likert tipinde olup on yedi madde ve amaç yönelimlilik, içsel motivasyon, kendine güven ile risk alma olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen puan yükseldikçe yaratıcılık düzeyinin yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Ölçekte 1, 4, 5, 6, 11, 12 ve 13. maddeler olmak üzere yedi madde ters puanlanmaktadır. Ölçme aracı tek bir toplam puan veya her bir alt faktörün toplam puanı elde edilerek birbirinden bağımsız şekilde kullanılabilir (Şahin ve Danışman, 2017). Bu araştırma kapsamında ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı değerleri sırasıyla. 85, .82, .87 ve .83 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin toplam Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı ise. 85'tir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. İlk olarak verilerin normal dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunun 30'un üzerinde

olması sebebiyle verilerin normal dağılım gösterip-göstermediği Kolmogrow-Simirnov testi (Kalaycı, 2016; McKillup, 2011) ile test edilmiş ve test sonuçları aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği’ne Ait Kolmogorov– Smirnov Normal Dağılım Testi Sonuçları

Ölçek	N	sd	p
YKÖÖ	150	150	.000

Tablo 1’de gözlenen verilere göre YKÖÖ’ne ilişkin Kolmogorov–Smirnov testi sonucu ($p < .05$) anlamlıdır. Buna göre çalışma grubu normal dağılım göstermemektedir. YKÖÖ puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle veri analizlerde ikili düzeydeki karşılaştırmalarda parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U ve ikiden fazla alt grupların karşılaştırılmasında Kruskal Wallis istatistik test teknikleri kullanılmıştır.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Birinci alt problemi “Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık düzeyi nedir?” şeklinde ifade edilmiştir. BİLSEM’e devam eden lise öğrencilerinin yaratıcı kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla YKÖÖ kullanılmıştır. Katılımcıların YKÖÖ’den aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. YKÖÖ’ye Ait Betimsel İstatistikler

Ölçek maddeleri	N	\bar{x}	Mod	SS
1. Sadece bana etkisi olacak sorunları çözmek için uğraşırım. *	150	3,58	4	0,92
2. Sadece problemler beni doğrudan etkilediği zaman problemler hakkında düşünmeye çalışırım.	150	3,58	4	1,00
3. Yeni şeyler denemeyi sadece sonucunun ne olduğunu bilmek amacıyla severim.	150	3,41	4	1,06
4. Sadece kolay olan problemler hakkında düşünmek isterim. *	150	3,86	4	0,96
5. Birşey yaparken hep aynı yolu/yöntemi izlerim. *	150	3,91	4	0,82
6. Yeni oyun ve etkinlikleri denemek ilgimi çeker. *	150	4,26	5	0,87
7. Bilmece türü zekâ oyunları oynamayı severim	150	3,98	4	0,95
8. Yeni şeyler yapmayı severim.	150	4,40	5	0,76
9. Doğal güzellikler ve sanat ilgimi çeker.	150	4,32	5	0,75
10. Birçok şeyi kendim denemek isterim.	150	4,00	4	0,92
11. Toplumun geneli ile kıyasladığımda kendi yeteneklerimden şüphe duyarım. *	150	3,30	4	1,17
12. Çoğu zaman, birçok insanın sahip olduğu yeteneklere sahip olmadığımı düşünürüm. *	150	3,09	4	1,28
13. Daha önceden kolaylıkla başa çıkmış olduğum durumlarla karşılaştığımda bile kendime güvenmem. *	150	3,50	4	1,19
14. Kuralların beni sınırlamasından hoşlanmam.	150	4,08	5	1,05
15. İnsanlara beklemediği sorular sormayı severim.	150	3,78	4	1,04
16. Bazı müzik türleri derin hayallere dalmama neden olur.	150	4,40	4	0,86
17. Başkalarının bilmediği şarkıları söylemeyi severim.	150	4,06	5	1,03

*Ters olarak puanlanması gereken maddeler

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin en çok katılım gösterdikleri maddeler: “Doğal güzellikler ve sanat ilgimi çeker”; “Yeni şeyler yapmayı severim”; “Bazı müzik türleri derin hayallere dalmama neden olur”; en az katılım gösterdikleri maddeler ise “Çoğu zaman, birçok insanın sahip olduğu yeteneklere sahip olmadığımı düşünürüm”, “Yeni şeyler denemeyi sadece sonucunun ne olduğunu bilmek amacıyla severim”; “Toplumun geneli ile kıyasladığımda kendi yeteneklerimden şüphe duyarım” olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerde en fazla sanata duyarlılık, yeni şeyler yapma gibi yaratıcı kişilik özelliklerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin cinsiyetine göre YKÖÖ ve alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı Mann Whitney U Test ile test edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin cinsiyete göre YKÖÖ ve alt boyut puanlarına ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları aşağıda Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Özel Yetenekli Öğrencilerin YKÖÖ İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve alt boyutları	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U Değeri	P
Amaç Yönelimlilik	Erkek	88	78,73	6928,50	2443,500	.274
	Kız	62	70,91	4396,50		
İçsel Motivasyon	Erkek	88	75,63	6655,50	2716,500	.965
	Kız	62	75,31	4669,50		
Kendine Güven	Erkek	88	76,10	6697,00	2675,000	.839
	Kız	62	74,65	4628,00		
Risk Alma	Erkek	88	74,87	6588,50	2672,500	.831
	Kız	62	76,40	4736,50		
Toplam	Erkek	88	76,13	6699,50	2672,500	.832
	Kız	62	74,60	4625,50		

Tablo 3 incelendiğinde ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında öğrencilerin YKÖÖ puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı ($p>.05$) gözlenmektedir. Bu sonuç açısından bakıldığında erkek ve kız öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerinin benzer olduğu gözlenmektedir. Araştırma bulgularına göre, cinsiyetin yaratıcı kişilik özellikleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin YKÖÖ puanları arasında okul türüne göre anlamlı farklılık olup olmadığı Mann Whitney U Test ile test edilmiştir. Okul türüne göre, YKÖÖ ve alt boyut puanlarına ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları aşağıda Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Okul Türüne Göre Özel Yetenekli Öğrencilerin YKÖÖ İlişkin Mann Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve alt boyutları	Okul türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U Değeri	P
Amaç Yönelimlilik	AL	34	74,22	2523,50	1928,500	.844
	FL	116	75,88	8801,50		
İçsel Motivasyon	AL	34	88,65	3014,00	1525,000	.043*
	FL	116	71,65	8311,00		
Kendine Güven	AL	34	81,32	2765,00	1774,000	.371
	FL	116	73,79	8560,00		
Risk Alma	AL	34	83,09	2825,00	1714,000	.243
	FL	116	73,28	8500,00		
Toplam	AL	34	87,25	2966,50	1572,500	.072
	FL	116	72,06	8358,50		

*p<0,05; AL: Anadolu Lisesi FL: Fen Lisesi

Tablo 4'te yer alan verilere göre öğrencilerin okul türüne göre YKÖÖ puanları arasında sadece içsel motivasyon boyutunda anlamlı farklılık olduğu (U=1525,00, p<.05), sıra ortalamaları incelendiğinde bu farklılığın ise anadolu lisesinde öğrenim gören öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir. Bu durumda anadolu lisesi öğrencilerin yaratıcı kişilik özellikleri bakımından içsel motivasyonlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okul türüne YKÖÖ puanları arasında ölçek geneli ve diğer alt boyutlarda ise anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi "Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları sınıf seviyelerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesi göre YKÖÖ puanları anlamlı farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesine türüne göre YKÖÖ puanlarına ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları aşağıda Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Özel Yetenekli Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Seviyesine Göre Öğrencilerin YKÖÖ Puanlarına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Ölçek/Alt boyutlar	Sınıf seviyesi	N	Sıra ortalaması	X ²	sd	p
Amaç Yönelimlilik	9.sınıf	54	80,41	2,233	3	.526
	10.sınıf	50	71,78			
	11.sınıf	28	68,46			
	12.sınıf	18	82,06			
İçsel Motivasyon	9.sınıf	54	74,18	1,433	3	.698
	10.sınıf	50	71,73			
	11.sınıf	28	78,82			
	12.sınıf	18	84,78			
Kendine Güven	9.sınıf	54	81,02	3,101	3	.376
	10.sınıf	50	68,30			
	11.sınıf	28	81,36			
	12.sınıf	18	69,83			
Risk Alma	9.sınıf	54	71,87	1,854	3	.603
	10.sınıf	50	73,72			
	11.sınıf	28	85,05			
	12.sınıf	18	76,47			

	9.sınıf	54	80,03			
Toplam	10.sınıf	50	66,06	3,598	3	.308
	11.sınıf	28	79,41			
	12.sınıf	18	82,06			

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesine göre ölçek geneli ve alt boyutlarda YKÖÖ puanları anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesinin yaratıcı kişilik özellikleri üzerinde etkili olmadığı gözlenmektedir. Sınıf seviyesi bağlamında öğretim süreçlerinin ve etkinliklerin yaratıcı kişilik özelliklerini geliştirme bakımından benzer olduğu belirlenmiştir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi “Özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördükleri BİLSEM alanına göre YKÖÖ puanları anlamlı farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri BİLSEM alanına göre YKÖÖ puanlarına ilişkin Kruskal Wallis Testi bulguları aşağıdaki Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrenim Görülen BİLSEM Alanına Göre Öğrencilerin YKÖÖ Puanlarına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Ölçek/Alt boyutlar	Sınıf seviyesi	N	Mean Rank	X ²	sd	p
Amaç Yönelimlilik	GY	107	76,43	268	2	.875
	RSM	26	71,56			
	MZK	17	75,65			
İçsel Motivasyon	GY	107	73,27	2,226	2	.322
	RSM	26	75,06			
	MZK	17	90,21			
Kendine Güven	GY	107	73,27	904	2	.636
	RSM	26	75,06			
	MZK	17	90,21			
Risk Alma	GY	107	74,53	1,430	2	.489
	RSM	26	72,00			
	MZK	17	86,97			
Toplam	GY	107	75,80	18	2	.991
	RSM	26	74,77			
	MZK	17	74,71			

GY: Genel Yetenek; RSM: Resim; MZK: Müzik

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin öğrenim gördükleri BİLSEM alanına göre ölçek geneli ve alt boyutlarda YKÖÖ puanları anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin öğrenim gördükleri BİLSEM alanının yaratıcı kişilik özellikleri üzerinde etkili olmadığı gözlenmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrenim gördükleri BİLSEM alanında yapılan etkinliklerin öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerine olan etkilerinin benzer olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Bu çalışmanın amacı, BİLSEM'e devam eden lise öğrencilerinin yaratıcı kişilik özelliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırma sonuçlarına göre, YKÖÖ bakımından öğrencilerin en çok katılım gösterdikleri maddeler; *“Doğal güzellikler ve sanat ilgimi çeker”*, *“Yeni şeyler yapmayı severim”*, *“Bazı müzik türleri derin hayallere dalmama neden olur”* en az katılım gösterdikleri maddeler ise *“Çoğu zaman, birçok insanın sahip olduğu yeteneklere sahip olmadığımı düşünürüm”*, *“Yeni şeyler denemeyi sadece sonucunun ne olduğunu bilmek amacıyla severim”*, *“Toplumun geneli ile kıyasladığımda kendi yeteneklerimden şüphe duyarım”* olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin sanat ve müziğe daha fazla ilgi duydukları, yeni şeyler denemeyi sevindikleri görülmektedir. Sanatsal duyarlılık, yeni şeyler denemeyi sevme gibi özellikler, özel yetenekli öğrencilerin ayırteci özellikleri arasında yer almaktadır (Callahan, 2017; Johnsen, 2018). Araştırma sonuçlarının alanyazın bulguları ile örtüştüğü görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, YKÖÖ puanları arasında özel yetenekli öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç açısından bakıldığında erkek ve kız öğrencilerin yaratıcı kişilik özelliklerinin benzer olduğu, cinsiyetin yaratıcı kişilik özellikleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı görülmektedir. Bu sonuç, cinsiyetin özel yetenekli öğrencilerde yaratıcılık üzerinde etkili olmadığına yönelik araştırma bulguları (Akkan, 2010; Bapoğlu, 2010; Doğramacıoğlu, 2016; Kuçlu, 2018; Midilli, 2019; Sıdar, 2011), cinsiyetin normal gelişim gösteren öğrencilerde yaratıcılık üzerinde etkili olmadığına yönelik araştırma bulguları (Kiper, 2016; Konaş, 2015; Kayılı vd., 2011) ile örtüşmektedir. Araştırma sonuçları doğrultusunda cinsiyetin hem özel yetenekli hem de normal gelişim gösteren öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin okul türüne göre YKÖÖ puanları arasında sadece içsel motivasyon boyutunda anadolu lisesinde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu durumda anadolu lisesi öğrencilerin yaratıcı kişilik özellikleri bakımından içsel motivasyonlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin okul türüne YKÖÖ puanları arasında ölçek geneli ve diğer alt boyutlarda ise anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Yapılan araştırmalarda öğrenmede içsel motivasyonun ideal olduğu, içsel motivasyonu yüksek olan öğrencilerin daha derin, daha uzun süreli öğrenmeye meyilli oldukları, daha başarılı oldukları ve içsel motivasyonun yaratıcılığı da geliştirdiği belirlenmiştir (Hennessey, 2015; Kaufman, Agars ve Lopez-Wagner, 2008). Doğramacıoğlu (2016) tarafından yapılan araştırmada ise araştırma bulgularımızın aksine fen lisesi öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin diğer okul türlerinde öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesine göre ölçeğin bütünü ve alt boyutlarında YKÖÖ puanları anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesinin yaratıcı kişilik özellikleri üzerinde etkili olmadığı görülmektedir. Bazı araştırmalarda benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir (Tekin ve Taşğın, 2009). Araştırma bulgularımızın aksine Güneştekin (2011), Konaş (2015) ve Midilli (2019) tarafından yapılan araştırmalarda ise sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Sıdar'ın (2011) çalışmasında ise özel yetenekli 4. sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin 5. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde sınıf seviyesi ve yaratıcılık düzeylerine ilişkin araştırmalarda birbiri ile örtüşmeyen sonuçların olduğu görülmektedir. Sınıf seviyesi bağlamında farklı çalışma gruplarına yönelik boylamsal çalışmalar ile bu durum derinlemesine incelenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin öğrenim gördükleri BİLSEM alanına göre ölçek geneli ve alt boyutlarda YKÖÖ puanları anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin öğrenim gördükleri BİLSEM alanının yaratıcı kişilik özellikleri üzerinde etkili olmadığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın amacı, BİLSEM'den yararlanan özel yetenekli lise öğrencilerinin yaratıcı kişilik özelliklerinin farklı değişkenler bağlamında incelenmesidir. Araştırma sonuçlarına göre özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı kişilik özellikleri bakımından sanat ve müziğe daha fazla ilgi duyma, yeni şeyler denemeyi sevme gibi özelliklerinin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte ilgili ölçek maddeleri değerlendirildiğinde öğrencilerin içsel motivasyon ve risk alma özelliklerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre özel yetenekli öğrencilerin yaratıcı kişilik özellikleri puanları arasında cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi ve BİLSEM'de öğrenim gördükleri yetenek alanına göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. BİLSEM'e lise öğrencilerinin yaratıcı kişilik özelliklerinin bazı değişkenlere incelendiği bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

1. Bazı değişkenler bağlamında alanyazında birbiriyle örtüşmeyen farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Daha kapsamlı sonuçlara ulaşabilmek için daha fazla katılımcı içeren gruplarda çalışma tekrarlanabilir.
2. Okul türü bağlamında fen lisesi ve Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrencilerde yaratıcı kişilik özelliklerinde içsel motivasyon alt boyutunda gözlenen farklılıkların nedenlerine yönelik nitel araştırmalar yapılabilir.
3. Gelişimi normal düzeyde olan öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri karşılaştırılabilir.

4. BİLSEM'e devam eden öğrencilerin yaratıcı kişilik özellikleri düzeyinin belirlenmesi yanı sıra, yaratıcılık düzeylerinin desteklenmesi, eğitim ortamlarının zenginleştirilmesine yönelik öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Bursa ili ile sınırlıdır. İkinci bir sınırlılık olarak Bursa ilinde bulunan BİLSEM'lerden yararlanan özel yetenekli lise öğrencileri ile sınırlıdır. Üçüncü bir sınırlılık olarak araştırma nicel yöntem ve ölçme araçları ile sınırlıdır.

Kaynaklar

- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekliler, yetişemediğimiz çocuklar: Üstün yetenekli çocuklar ve sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Akdeniz, H. & Alpan, G. (2022). Özel yetenekli öğrencilerde duygusal zekânın incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 1901-1916. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.910546>
- Akkan, E. (2010). *Orta öğretimdeki üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücü*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Angela, F. R. & Caterina, B. (2022). Creativity, emotional intelligence and coping style in intellectually gifted adults. *Current Psychology*, 41, 1191–1197. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-00651-1>
- Bapoğlu, S. S. (2010). *Üstün ve normal çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Basister, M. P. & Kawai, N. (2018). Japan's educational practices for mathematically gifted students. *International Journal of Inclusive Education*, 22(11), 1213-1241.
- Bıçakçı, M. & Baloğlu, M. (2018). Türkiye'de özel yeteneklilerle yapılan araştırmalarda yaratıcılık. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 327-343. <https://doi.org/10.17679/inuefd.481895>
- Bilgiç, N., Taştan, A., Kurukaya, G., Kaya, K., Avanoğlu, O. & Topal, T. (2021). *MEB Özel yetenekli bireylerin eğitimi strateji ve uygulama kılavuzu*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_11/25034903_zelyeteneklibireylerineitimistrategiveuygulamaklavuzu.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Bogoyavlenskaya, D. B. (2013). Nature of changes in creativity scores in preschool and junior school children. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 86, 358–362. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.579>
- Callahan, C. M. (2017). The characteristics of gifted and talented students. C. M. Callahan & H. L. Hertberg-Davis (Ed.), *Fundamentals of gifted education* içinde (s. 153-166). New York: Routledge.
- Clark, B. (2015). *Üstün zekâlı olarak büyümek* (F. Kaya & Ü. Ogurlu, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge.
- Çeliköz, N. (2017). Okulöncesi dönem 5-6 yaş çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 2(1), 1-25
- Davis, G. A. & Rimm, S. B. (2004). *Education of the gifted and talented*. Boston, MA: Pearson Education.
- Davis, G. A. (2009). New developments in gifted education. L. V. Shavinina (Ed.), *International handbook on giftedness* içinde (s. 1035-1044). Dordrecht: Springer.
- Dikici, A. (2013). Yaratıcılığı destekleyen ilköğretim öğretmenleri indeksi ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 307-324.
- Doğramacıoğlu, B. (2016). *Güzel sanatlar lisesindeki öğrencilerle diğer lise türlerindeki öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güneştekin, F. (2011). *İlköğretim 1-5. sınıf öğrencilerinin yaratıcılığının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Hennessey, B. A. (2015). If I were Secretary of Education: A focus on intrinsic motivation and creativity in the classroom. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9(2), 187-192. <https://doi.org/10.1037/aca0000012>
- Hennessey, B. A. & Amabile, T. M. (2010). Creativity. *Annual Review of Psychology*, 61(1), 569-598.
- Johnsen, S. K. (2018). Definitions, models, and characteristics of gifted students. K. McDowal (Ed.), *Identifying gifted students: A practical guide* içinde (s. 1-32). Waco, TX: Prufrock Press.
- Kalaycı, Ş. (2016). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (7. b.). Ankara: Asil.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaufman, J. C., Agars, M. D. & Lopez-Wagner, M. C. (2008). The role of personality and motivation in predicting early college academic success in non-traditional students at a Hispanic-serving institution. *Learning and Individual Differences*, 18(4), 492-496.
- Kayılı, G., Kuşcu, Ö. & Özdemir A. (2011). The analysis of creativity of pre-school children in Turkey according to different variants. *International Journal of Arts and Sciences*, 4(5), 208-218.
- Kim, K. H. (2008). Underachievement and creativity: Are gifted underachievers highly creative? *Creativity Research Journal*, 20(2), 234-242.
- Kiper, S. (2016). *Anaokuluna devam eden 48-71 ay aralığındaki çocukların yaratıcılık düzeyleri ve sosyal becerileri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Kontaş, T. (2015). *5-11 yaş arası çocukların zihin teorisi ve yaratıcılık yetenekleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kuçlu, E. (2018). *Altı-on yaş arasındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- McKillup, S. (2011). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MEB. (2019). *MEB Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_08/27014859_bilsemynerge.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Mertol, H. & Çetin, Ş. (2017). Bilim ve Sanat Merkezinde müzik yeteneği ile tanılanmış öğrencilerin kaufman ölçeğine göre yaratıcılık alanlarının belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 13(4), 811-825. <https://doi.org/10.17244/eku.347816>
- Midilli, M. (2019). *Özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Pagani, L., Rubenson, D. & Runco, M. A. (2003). The impact of junior kindergarten on behaviour in elementary school children. *International Journal of Behavioral Development*, 27(5), 423-427
- Preckel, F., Holling, H. & Wiese, M. (2006). Relationship of intelligence and creativity in gifted and non-gifted students: An investigation of threshold theory. *Personality and Individual Differences*, 40(1), 159-170.
- Puryear, J. S., Kettler, T. & Rinn, A. N. (2017). Relationships of personality to differential conceptions of creativity: A systematic review. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 11(1), 59-68. <https://doi.org/10.1037/aca0000079>
- Qian, M., Plucker, J. A. & Shen, J. (2010). A model of Chinese adolescents' creative personality. *Creativity Research Journal*, 22(1), 62-67.
- Renzulli, J. S. (1978). What makes giftedness? Reexamining a definition. *Phi Delta Kappan*, 92(8), 81-88. <https://doi.org/10.1177/003172171109200821>
- Renzulli, J. S. (1992). A general theory for the development of creative productivity through the pursuit of ideal acts of learning. *Gifted Child Quarterly*, 36(4), 170-182.
- Sıdar, R. (2011). *Bilim sanat merkezlerinde okuyan öğrencilerin yaratıcılıklarının problem çözme becerilerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sternberg, R. J., Kaufman, J. C. & Pretz, J. E. (2002). *The creativity conundrum: A propulsion model of kinds of creative contributions*. New York: Psychology Press.

- Şahin, F. (2022). A study on developing creative thinking skills in students with intellectual disabilities using creative drama. *Creativity Research Journal*, 34(1), 85-92. <https://doi.org/10.1080/10400419.2021.1997177>
- Şahin, F. & Danışman, Ş. (2017). Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği: Güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 747-760.
- Şahin, G. (2016). Öğretmenlerin algıladıkları okul kültürü ile Yaratıcı kişilik ve yaratıcı çevre ilişkilerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tekin, M. & Taşğın, Ö. (2009). Analysis of the creativity level of the gifted students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1088-1092.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(25), 3874-3915.

Extended Summary

Gifted students are students who have developed creativity skills, can think more fluently and flexibly than their peers, take into account the smallest details and present different views on the same subject, have broad interests, and have the ability to observe and think critically (Akarsu, 2001). In Turkey, the identification processes of gifted students begin in primary school. In primary school, candidate students are determined among the students in the first three grades by making a preliminary evaluation with observation forms by the classroom teachers. Candidate students are evaluated according to their talent areas, and students who are successful in the evaluation according to their talent areas are taken into an individual evaluation to determine their intelligence/talent levels. Students who are successful as a result of the individual evaluation gain the right to enroll in the Science and Art Center (SAC) (MoNE, 2019). In this context, students enrolled in SAC receive training based on five different programs: adaptation, support training, recognizing individual talents, developing special talents, and project production and management (MoNE, 2019). With the program carried out at Bilsem, it is aimed to develop the curiosity, rapid and comprehensive learning, leadership and creativity skills of gifted students, which differ from their peers, at the highest level.

The interaction of the individual with the social environment, learning opportunities, and appropriate educational environments can contribute to the development of creative personality traits. In this context, determining the creativity skills of gifted students studying at SACs in line with different variables may contribute to the development of their creativity potential. However, it is expected that the findings to be obtained for the high school level where the research was conducted will contribute to the literature. Due to the findings to be obtained, it can be said that this research is an important study in terms of shedding light on the studies aimed at examining the creative personality traits of the gifted students attending SAC in the context of different variables and

developing the creative personality traits of the students. However, it can be said that the findings to be obtained in the study are important in terms of reflecting the mission of SACs to develop the creativity skills of gifted students. The aim of this research is to examine the creative personality traits of gifted high school students attending SAC according to gender, school type, class level, and SAC ability area.

Survey model was used in the research. The population of the research consists of Science and Art Centers in Bursa, and the sample of the research consists of a total of 150 high school students with special talents (in the fields of general talent, music, and painting) who attend the Science and Art Centers in Bursa in the 2021-2022 academic year. The data of research, were collected with the Creative Personality Traits Scale (CPTS). The original form of the scale was development in Qian et al. (2010), and the scale was translated into Turkish by Şahin and Danışman (2017) for validity-reliability study. The data of the research were collected between March and April 2022. Before starting the research, ethics committee approval from Düzce University Scientific Research and Ethics Committee (Date: 24.02.2022, Decision no: 2022/66), and research permission from Bursa Provincial Directorate of National Education (Date/Number: 09.03.2022/E-86896125-605.01-45311629) were taken. In addition, since high school students are under the age of 18, a parent consent form was prepared in order to obtain permission from their parents. Quantitative data collected in order to determine the level of creative personality traits of gifted students attending BİLSEM according to some variables were analyzed with the statistical package program SPSS. Because the scale scores did not show normal distribution, Mann Whitney U and Kruskal Wallis statistical test techniques, which are non-parametric tests, were used in data analysis.

According to the results of the research, it can be said that the gifted students participating in the research are more interested in art and music and like to try new things. Although the field of painting and music among the talent fields of the students participating in the research is lower than the general talent field, it can be said that the students generally consider themselves sufficient in terms of artistic creativity. According to the results of the research, it was determined that there was no significant difference between the CPTS scores according to gender.

According to the results of the research, it was determined that there was a significant difference only in the dimension of intrinsic motivation between the students' CPTS scores according to school type, and when the mean rank was examined, this difference was in favor of science high school students. It was determined that there was no significant difference in the scores of the students in the general scale and in the sub-dimensions according to the grade level of the students. According to the results of the research, it can be said that the intrinsic motivation of the gifted Anatolian high school students participating in the research is higher in terms of their creative personality traits. The

fact that the internal motivation of Anatolian high school students is higher than that of science high school students is a result that does not coincide with academic success.

According to the results of the research, it was determined that there was no significant difference in the general scale and other sub-dimensions between the CPTS scores of the gifted students participating in the research according to the grade level. According to these results, it can be said that the grade level of the students is not effective on their creative personality traits. When the results of the research are examined, it is seen that there are results that do not overlap with each other in the studies on class level and creativity levels. This situation can be examined in depth with longitudinal studies for different study groups in the context of grade level. According to the results of the research, it was determined that there was no significant difference in the scores of the students in the general scale and sub-dimensions of the SAC. As a result, it can be said that the SAC field in which the students study is not effective on their creative personality traits.

Based on the results of this study, in which the creative personality traits of high school students attending the science and art center were examined on some variables, it is seen that different results that do not overlap with each other are obtained in the literature. In order to reach more comprehensive results, the study can be repeated with richer study groups. The creativity levels of students with normal development and gifted students can be compared. In-service training can be organized for teachers to determine the level of creative personality traits of students attending science and art centers, as well as to support their creativity levels and enrich the educational environment. Family education programs can be organized to support students' creativity levels.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci yazar araştırma problemin oluşturulması, alanyazın taraması, veri toplama aracının oluşturulması, verilerin toplanması, verilerin analizi, bulguların yorumlanması ve raporlama süreçlerinde görev almıştır. İkinci yazar, araştırma problemin oluşturulması, yöntemin oluşturulması ile bulguları oluşturma, sonuç ve tartışma aşamalarında aktif rehberlik ve yönlendirme görevi almıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Çalışmanın yapılabilmesi için gerekli izinleri veren Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kuruluna, Bursa İl Millî Eğitim Mdrlğne ve ayrıca araştırmaya katılan özel yetenekli öğrenciler ile ailelerine teşekkür ederiz.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurul Başkanlığının 24.02.2022 tarih ve 2022/66 sayılı onayı ve Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 09.03.2022 tarih ve 09.03.2022/E-86896125-605.01-45311629 sayılı araştırma izni ile yürütülmüştür.